

vakte megen Opsigt paa den store Havebrugsudstilling i København, hvor der tildeltes Fruen baade Ærespræmie og den store Sølvmedalje.

Hele Ordningen af Udstillingen var overordentlig smagfuld og overskuelig, og særlig indbydende var Kaféen, der var indrettet i det til Løvhal omdannede Teater. Byens Damer leverede selv Kagerne hertil, og det er unødvendigt at sige, at Søgningen var overstrømmende. Forskellige Damer baade fra Byen og Landet glædede Publikum med Musiknumre.

Efter Udstillingens Afslutning samledes man Søndag Aften for at høre Kvindesagens energiske Forkæmper, Fru Thit Jensen Fenges tale om Kvindens Ligeberettigelse med Manden.

Resolutionen fremlagdes og vedtoges omtrent enstemmigt.

Kredsen og navnlig dens energiske og elskværdige Formand har gjort et stort og dygtigt Arbejde for paa en praktisk og anskuelig Maade at agitere for Kvindesagen. Byen og Egnen har set, at Kvinderne kan yde et godt og selvstændigt Arbejde ogsaa udenfor deres Hjem, — de vil forhaabentlig ved given Lejlighed vide at drage Nytte af disse Evner.

Kvinden og Samfundet.

Svar til Fabriksinspektør Fru Julie Arenholt og Forfatterinden Fru Thit Jensen Fenger.

Fru Fabriksinspektør Julie Arenholt har i sidste Hæfte af »Kvinden og Samfundet« rettet et Angreb paa mig, fordi jeg i mit noksom omtalte Foredrag ikke havde taget Hensyn til »den utallige Skare af Kvinder, ... der tvinges ud paa Arbejdsmarkedet« paa Grund af »Arbejdsløsheden, Drikkeriet og Ansvarsløsheden hos den mandlige Forsørger«, ligesom ved den mere undskyldelige Brøde hos Manden: hans, Forsørgerens, Død. »Mod alle disse Kvinder,« fortsætter Fabriksinspektøren, »er vi andre [d. e. vi, som »i vore lune, hyggelige Stuer kan sidde og filosofere ...«] kun en Draabe i Havet og derfor uden særlig Interesse.« Og Angrebet samles i disse Ord: »Kærnepunktet i Fru J.'s Foredrag burde have været: Hvorledes kan vi hindre, at gifte Kvinder i stadig stigende Antal *tvinges* bort fra Hjem og Børn? Fruen har ikke besvaret dette Spørgsmaal, *maaske fordi hun slet ikke har anet, at Spørgsmaalet forelaa*. Hun mener, at de kan vælge!!«

Dette Angreb falder vistnok i alt væsentligt sammen med det, der af Fru Thit Jensen er rettet mod mig i et Foredrag, som hun i det sidste Fjerdingaar er rejst Landet rundt med. Afklædes hendes fantastiske Veltalenhed dens Lyrik, og iføres hendes Meninger sømmelig Dragt, kunde de sikkert udtrykkes i Fru Arenholts ovenfor citerede Ord.

Jeg vil derfor nytte den gode Lejlighed til at svare de to Damer under eet. De bebrejder mig, at jeg siddende i min lune Stue har været uvidende om, at der var Kvinder, som sultede og frøs, og som ikke af fri Vilje, men af den haarde Nød blev tvunget baade til hæderligt og uhæderligt Erhverv. Ja i Sandhed. Jeg er de to Damer taknemmelig, fordi de har belært mig om disse Samfundsforhold, som jeg »slet ikke har anet« eksisterede. Ganske vist har jeg i mit lille Foredrag (trykt i »Tilskueren«s Junihefte 1912) sagt: »Man kan formentlig uden Modsigelse hævde, at det for den fattige Husmoder er en Ulykke at være *tvungen* til Arbejde paa Fabrik eller i Vaskekælder, at dette ofte, ja oftest, bliver Aarsag til Børns og Hjemms Ødelæggelse.« (Tilsk. S. 554). Ganske vist har jeg — desværre med for faa Ord og for mange Tal for de to Damers Fatteevne — undersøgt Forholdet mellem Kvindens Stilling i Hjemmet og hendes Erhverv i Samfundet i de *forskellige* Samfundslag, i Landbefolkning og i Bybefolkning, i Underklasse og Mellem- og Overklasse. (Tilsk. S. 557—59). Og jeg naaede da til det Resultat, at Disharmonien i Kvindens Livsførelse intetsteds er saa grel som i Byernes Overklasse. I ingen anden Samfundsklasse ofres gennemgaaende saa mange Aar paa Kvindens Specialuddannelse, og intetsteds er Sandsynligheden for Arbejdets Fortsættelse i Ægteskabet mindre. Og fortsætter Moderen sit Erhverv, da maa det nødvendigvis føre til Konflikt med hendes Gerning i Hjemmet, fordi Erhvervet er stedbundet *udenfor* Hjemmet og fordrer hele hendes Arbejdstid, saavel som Mandens Erhverv fordrer hele hans Tid. Det moderne Kvindeerhverv er beregnet paa den ugifte Kvinde. Jeg sagde nu, at det syntes mig at være en værdig Opgave for Kvindebevægelsens mange udmærkede Kræfter »at muliggøre en harmonisk Udvikling fra Ugift til Hustru og Moder«, (Tilsk. S. 558), at søge at løse »den Konflikt mellem Erhvervsuddannelse og Er-